

ПЕТРЕНКО Н. О.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування
(Уманський національний університет
садівництва)

МАШКОВСЬКА Л. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-
гуманітарних і правових дисциплін
(Уманський національний університет
садівництва)

УДК 35.071.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.18>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Цифровізація надає широкі можливості для трансформації системи державного управління, зокрема у сфері надання адміністративних послуг. На кожному етапі інтеграції цифрових технологій у сферу людського життя відбуваються зміни, зокрема як у використанні різного роду технологій, так і в організації діяльності органів державної влади, комунікації з громадянами тощо. У цьому контексті, найважливішим завданням права як науки, є розробка моделі правового регулювання цифрових технологій, що дає змогу утримати баланс між збереженням фундаментальних суспільно-правових цінностей і безперешкодним розвитком інноваційних технологій, спрямованих на поліпшення якості життя людей. Крім того, цифровізація та інтеграція інформаційних технологій у сферу державного управління стають новим викликом для розвитку та становлення правової системи на сучасному етапі, що вимагає всебічного теоретичного вивчення й обґрунтування.

У статті досліджено нормативно-правове підґрунтя реалізації процесу цифровізації державних адміністративних послуг в Україні.

У ході дослідження встановлено, що прискорена інформатизація життя суспільства і держави вимагає створення внутрішньодержавного правового середовища (із урахуванням міжнародного рівня) у сфері використання інноваційних інформаційних технологій. З'ясовано, що нині в Україні здійснюється велика робота щодо практичного впровадження, освоєння та інтеграції цифрових сервісних технологій у систему державного управління. Зазначено, що основною ідеєю цифровізації державних послуг вважається надання населенню країни державними органами послуг адміністративного характеру в електронній формі. Визначено ключові завдання, реалізація яких сприятиме проведенню процесу цифровізації в Україні. Окреслено основні проблеми, що потребують розв'язання у ході впровадження політики цифровізації державних адміністративних послуг.

У підсумку зазначено, що цифровізація державних послуг на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій сприятиме підвищенню ефективності, відкритості, прозорості діяльності органів державної влади й органів

місцевого самоврядування, сприятиме формуванню нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Правове підґрунтя системи цифровізації державних адміністративних послуг мають становити та забезпечувати нормативно-правові документи, які повинні бути переглянуті та відкориговані відповідно до умов сьогодення.

Ключові слова: держава, право, цифровізація, законодавство, адміністративна послуга, інформація, державне управління.

Petrenko N. O., Mashkovska L. V. Digitalization of state administrative services in Ukraine: regulatory aspects

Digitalization provides ample opportunity for transformation of the public administration system, particularly in the field of administrative services. At every stage of integration of digital technologies into the sphere of human life changes are taking place, particularly both in the use of different technologies and in the organization of activities of public authorities, communication with citizens, etc. In this context, the most important task of law as a science is to develop a model of legal regulation of digital technologies that assure a chance to balance the preservation of fundamental social and legal values and the smooth development of innovative technologies aimed at improving the quality of people's life. Furthermore, digitalization and integration of information technologies into public administration are a new challenge for the improvement and development of the legal system at the present stage, which requires a comprehensive theoretical study and justification.

The article investigates the regulatory basis for the implementation of the process of digitalization of state administrative services in Ukraine.

During the study was found that accelerated informatization of the society and the state life requires the creation of an internal legal environment (taking into account the international level) in the use of innovative information technologies. It is found out that there is a great deal of work currently being done in Ukraine on the practical implementation, development and integration of digital service technologies into public administration. It is stated that the main idea of digitalization of public services is to provide the population of the state with administrative services of an administrative character in electronic form. The key tasks, realization of which will facilitate the process of digitalization in Ukraine are identified. The main problems that need to be solved in the course of implementation of digitalization policy of state administrative services are outlined.

As a result, it is stated that the digitalization of public services based on the use of information and communication technologies will help to increase the efficiency, openness, transparency of the activity of state authorities and local self-government bodies and will help to create a new type of state oriented to meet requirements of citizens. The legal basis for the digitalization of public administration services should form and provide regulatory documents that need to be revised and adjusted in accordance with the conditions of present.

Key words: state, right, digitalization, legislation, administrative service, information, public administration.

Постановка проблеми. Цифрові технології надають широких можливостей для трансформації системи державного управління, зокрема у сфері надання адміністративних послуг. На кожному новому етапі інтеграції цифрових технологій та їх розвитку («оцифрування» процесів, електронний уряд, цифровий уряд) відбуваються вагомі зміни, як у використанні різного роду технологій, так і в організації діяльності органів державної влади, взаємодії з громадянами тощо. Так, якщо на першому етапі інформаційні технології

є інструментом для реалізації тих чи інших реформ державного управління, то надалі – у процесі цифрової трансформації – вони створюють можливості для реалізації різних варіантів державної політики, які не можуть бути впроваджені без використання технологій.

Водночас слід зазначити, що якщо на ранніх етапах інтеграції в інноваційну систему державотворення, інформаційні технології давали змогу провести оптимізацію і автоматизацію існуючих адміністративних процедур (часто на основі стандартизації процедур), то нині, на етапі створення цифрового уряду, технології розглядаються як можливість реалізації послуг, створення благ, адаптованих за складом і порядком надання до індивідуальних потреб громадян, що підвищує якість надання державних послуг і суспільних благ, їх суспільну цінність. Сьогодні Україна від процесу удосконалення (оптимізації) внутрішніх адміністративних процесів переходить до їх трансформації, в т. ч. й на основі упровадження міжвідомчих, «платформених» рішень для надання державних послуг, здійснення контролюючих-наглядових функцій тощо.

У зарубіжній і вітчизняній літературі [1–8] цифровізація розглядається перш за все, з точки зору трансформації процесів надання державних послуг, при цьому правові основи використання цифрових технологій для реалізації завдань державно-адміністративних функцій, досліджено недостатньо. Зазначені обставини визначають необхідність проведення більш глибоких науково-практичних розвідок щодо визначення правових засад упровадження цифрових адміністративних послуг в Україні, вказують на актуальність дослідження та формують його мету.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні нормативних основ і правових підстав для проведення цифровізації державних адміністративних послуг в Україні.

Зважаючи на мету статті, головними її завданнями є аналітичне осмислення та критичний аналіз нормативно-правових підстав стосовно реалізації політики цифровізації у сфері державного управління.

Теоретико-практичні дослідження стосовно упровадження інформатизованих послуг у процесі державного управління висвітлено у працях вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Так, Т. Биркович, В. Биркович та О. Кабанець вважають, що «ефективне управління будь-якою галуззю у сучасних умовах неможливе без широкого застосування сучасних інструментів електронного урядування, у т. ч. автоматизації обробки великих обсягів даних та інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, оптимізації та автоматизації адміністративних процесів, запровадження електронних форм взаємодії [6, с. 75].

Система державного управління в Україні не відповідає потребам країни у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським стандартам належного управління державою. Україна займає низькі позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності, пов'язаних із державним управлінням – вважає Л. Гапеев [7].

Сучасне громадянське суспільство, стає все більш залежним від цифрових технологій, відбувається «цифровий перехід» від систем і процесів індустріальної економіки та інформаційного суспільства до «цифрової» економіки та «цифрового» суспільства. Така трансформація приводить до появи нових, унікальних систем і процесів, що становлять їх нову ціннісну сутність – стверджують В. Куйбіда, О. Карпенко, В. Наместнік [8, с. 6].

В.Ю. Степанов зауважує, що «широке застосування інформаційних технологій у сфері державного управління дозволяє підвищити ефективність: міжвідомчої взаємодії; надання державних послуг населенню й організаціям; персональної та колективної роботи співробітників федеральних органів державної влади» [9, с. 101]. Р. Dunleavy, Н. Margetts, S. Bastow, J. Tinkler вважають, що інформатизація суспільства є новою концепцією державного управління [10, с. 468]. Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження інформаційних комп'ютерних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема у діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування, є одним із пріоритетних напрямів державної політики – зазначає О. Качний [11].

Зважаючи на значну кількість праць щодо використання інформаційних технологій у системі державного управління, на нашу думку малодослідженими залишаються питання щодо вивчення правових основ цифровізації адміністративних послуг в Україні. Фрагментарність розгляду теоретичних та практичних аспектів щодо використання інформаційних технологій та подальшої їх інтеграції у сферу державного управління, зумовлює необхідність проведення досліджень у даному напрямку.

Результати дослідження. Прискорена інформатизація життя суспільства і держави вимагає створення внутрішньодержавного правового середовища (із урахуванням міжнародного рівня) у сфері використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

Цифровізація – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн).

Споживачами цифрових технологій є держава та суспільство (громадяни) [12].

Цифрове суспільство — це суспільство, яке інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозвілля кожного), а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей [12].

Останніми роками різко зросла кількість країн, що використовують електронне урядування для надання публічних послуг через Інтернет за допомогою єдиної платформи, яка полегшує доступ до публічних послуг. У 2003 р. лише 45 країн мали єдину платформу і лише 33 країни надавали онлайн-транзакції, а вже у 2016 р., відповідно до опитування Організації Об'єднаних Націй, 90 країн пропонують один або декілька єдиних вхідних порталів для публічної інформації або онлайн-послуг і 148 країн надають щонайменше одну форму онлайн-транзакцій [13].

Нині в Україні здійснюється велика робота щодо практичного впровадження, освоєння та інтеграції цифрових сервісних технологій у систему державного управління. Основні заходи щодо цифровізації державного управління сформульовані у Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.) [14], Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації (2018 р.) [15] та у проекті «Цифрової адженди України – 2020» [16].

Основною ідеєю цифровізації державних послуг вважається надання населенню країни державними органами послуг адміністративного характеру в електронній формі. Електронна адміністративна послуга – адміністративна послуга, що надається суб'єкту звернення в електронній формі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

У п. 1 ст. 17 Закону України «Про адміністративні послуги» визначено, що надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні [17].

Єдиний державний портал адміністративних послуг (ЄДПАП) наразі перебуває у тестовій експлуатації. Інформацію про адміністративні послуги та їх електронний спосіб отримання детально представлено на Інтернет-сайтах Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерства юстиції України, центральних і районних Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) тощо. Порядок ведення ЄДПАП затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 03 січня 2013 р. № 1313 [18]. Відповідальність за достовірність, повноту, своєчасність розміщення інформації на порталі покладено на Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Із метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади Кабінет Міністрів України постановою від 02 вересня 2019 р. № 829 утворив Міністерство цифрової трансформації України [18], реорганізувавши Державне агентство з питань електронного

урядування. До сфери відання Міністерства віднесено питання формування законодавчих засад цифровізації та цифрового суспільства в Україні, роботи над законодавчими засадами адміністрування, функціонування і використання мережі Інтернет в Україні та роботи над Національною і державною програмами інформатизації, а також програмами ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Digital Single Market, EU4Digital) й іншими програми цифрового співробітництва, питання електронного урядування та публічних електронних послуг тощо.

На початку 2018 р. Урядом схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та затверджено План заходів щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки й суспільства України на 2018–2020 рр. [15].

Концепція максимально детально визначає основні цілі та принципи цифровізації, напрямки цифрового розвитку та напрями гармонізації з цифровими європейськими ініціативами. Враховуючи положення Концепції, протягом 2018–2020 рр. Україна забезпечує поступове приведення свого законодавства відповідно до європейських норм за трьома напрямками:

1) Інтероперабельність (Interoperability) та електронні сервіси (eServices) – долучення України до Програми ЄС ISA² – Interoperability solutions for public administrations, businesses and citizens, проєктів e-CODEX, e-Invoicing, а також ініціативи Single Digital Gateway.

Схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні відбулося ще 20 вересня 2017 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 649-р. [19]. Концепція покликана підтримати координацію та співпрацю органів державної влади й органів місцевого самоврядування для досягнення необхідного рівня ефективності та результативності розвитку електронного урядування, просування ідеї реформування державного управління та децентралізації на базі широкого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій по всій країні.

Кожен суб'єкт господарювання як державної, так і приватної форми власності зіштовхується з необхідністю доступу до того чи іншого державного реєстру або бази даних. Це може бути єдине митне вікно, система електронних декларацій, система електронних закупівель тощо, які для повноцінного функціонування потребують інтеграції із зовнішніми державними реєстрами та базами даних.

Ефективність функціонування сучасної держави значною мірою визначається швидкістю та якістю прийняття рішень. Це неможливо без наявності в державних структурах електронного документообігу. Локальний електронний документообіг (на рівні одного відомства) дозволяє державній структурі автоматизувати всі процеси роботи з документами, максимально відмовитися від паперу, вдосконалити внутрішню дисципліну, пришвидшити процес прийняття управлінських рішень.

Відсутність електронної взаємодії державних систем не дозволяє спростити порядок надання послуг і виконати вимоги Закону України «Про адміністративні послуги» від 06 вересня 2012 р. № 5203-VI щодо заборони вимагати від суб'єктів звернення інформацію або дані, що перебувають в інших органах влади, тобто вже були надані громадянами раніше [17].

Постанова Кабінету Міністрів України № 606 від 08 вересня 2016 р. «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» передбачає запровадження системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг і здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань і підключення до електронної взаємодії відповідно до вимог ЄС [20].

Державне агентство з питань електронного урядування України працює над об'єднанням усіх відомств у єдину систему міжвідомчого документообігу. Така система гарантує надсилання електронних документів і надає можливість отримання юридично значущих повідомлень про доставку. Також у цьому напрямі триває робота зі створення системи електронного погодження проєктів нормативно-правових актів між міністерствами та відомствами.

2) Відкритість і прозорість даних. Розвиток відкритих державних даних в Україні забезпечить підвищення відкритості, прозорості й ефективності роботи державних органів і є шляхом до розвитку нової для України цифрової індустрії – індустрії відкритих даних.

Інтеграція державного веб-порталу відкритих даних України <https://data.gov.ua/> до центрального європейського порталу відкритих даних <https://www.europeandataportal.eu/en> та <http://data.europa.eu/> є головним завданням у цьому напрямі.

Центральний європейський портал відкритих даних є точкою входу до відкритих даних установ та організацій Європейської Комісії, а також держав-членів Євросоюзу. Портал встановлює єдині вимоги до політики розвитку відкритих даних і вимоги до їхніх стандартів. Державне агентство з питань електронного врядування України є державним органом, відповідальним за реалізацію цієї політики. Окрім того, відкриті дані мають потужний антикорупційний ефект, сприяють прозорості влади, позитивно впливають на розвиток економіки.

3) Електронна ідентифікація (eID). У 2014 р. Євросоюзом було ухвалено Регламент № 910 (eIDAS) метою якого є запровадження єдиних вимог до розвитку електронної ідентифікації, надання електронних довірчих послуг у країнах ЄС та розвиток трансграничної e-ідентифікації. Проєкт фокусується на виробленні стандартів, форматів, ідентифікаторів для засобів електронної ідентифікації у сферах e-медицини, електронних публічних послугах, e-банкінгу та повинен сприяти розвитку EU Digital Single Market, запровадженню транскордонної взаємодії, підвищенню мобільності громадян і бізнесу ЄС [21].

Нині Державне агентство з питань електронного врядування України сприяє процесам упровадження, розповсюдження та популяризації електронного підпису і технологій MobileID та BankID. Наразі розроблено вимоги до засобів електронної ідентифікації, рівнів довіри до засобів електронної ідентифікації для їх використання у сфері електронного врядування. Окрім того, Державне агентство з питань електронного врядування України активно працює над створенням загальнодержавної системи електронної ідентифікації України [22].

Головними проблемами, які потребують розв'язання у процесі упровадження цифровізації, є:

- зростання кіберзлочинності в умовах збільшення кількості інформаційних систем, які використовують персональні дані;
- відсутність захищеного обміну ідентифікаційними даними фізичних та юридичних осіб, які обробляються в інформаційних системах державних органів і приватного сектору, неузгодженість у виборі ідентифікаторів, відсутність підтвердження ідентифікаційних даних;
- використання в системах реєстрації та контролю доступу до інформаційних систем технологічно несумісних механізмів, алгоритмів і протоколів електронної ідентифікації та впізнання.

Прийняття Закону України «Про електронні довірчі послуги» від 05 жовтня 2017 р. № 2155-VIII сприяє побудові цифрової інфраструктури довіри, що є важливим елементом цифрової економіки [23]. Однак нагальними для прийняття щодо всіх трьох напрямків залишається Закон України «Про захист персональних даних» у новій редакції, який відображатиме реформу, що відбулась в ЄС, а також закони про об'єкти критичної інфраструктури та про електронні комунікації, які було внесено до переліку пріоритетних для першочергового розгляду та ухвалення.

Висновки. Метою сучасної держави має стати така інформаційно-технологічна організація взаємодії органів державної (адміністративної) влади та соціуму, яка найбільш повно забезпечить реалізацію потреб громадян і надання їм публічних адміністративних послуг, реалізованих на основі використання цифрових технологій.

Цифровізація державних послуг на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій сприятиме підвищенню ефективності, відкритості, прозорості діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування, сприятиме формуванню нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Правове підґрунтя системи цифровізації державних адміністративних послуг мають становити та забезпечувати нормативно-правові документи, які повинні бути переглянуті та відкориговані відповідно до умов сьогодення. Зокрема, потребує унормування та деталізації процес, спрямований на розширення видів електронних адміністративних послуг «Дія».

Загалом, слід резюмувати, що в Україні є всі умови для реалізації процесів цифровізації та переходу на більш високий технологічний рівень розвитку та надання державних адміністративних послуг. При системному державному підході, що супроводжується формуванням належної правової бази, цифрові технології стимулюватимуть розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з важливих чинників розвитку демократії в країні та підвищення якості життя громадян України.

Список використаних джерел:

1. Bannister F., Connolly R. ICT, Public Values and Transformative Government: A Framework and Programme for Research. *Government Information Quarterly*. 2014. Vol. 31. № 1. P. 119–128.
2. Janssen M., Estevez E. Lean Government and Platform-Based Governance – Doing More with Less. *Government Information Quarterly*. 2013. Vol. 30. P. 1–8.
3. Al-Khouri A.M. An Innovative Approach for e-Government Transformation. *International Journal of Managing Value and Supply Chains*. 2011. Vol. 2. № 1. P. 22–43.
4. Siskos E., Askounis D., Psarras J. Multicriteria decision support for global e-government evaluation. *Omega*. 2014. № 46. P. 51–63.
5. Bryson J., Crosby B., Bloomberg L. Public value governance: Moving beyond traditional. *Public Administration and the new public management*. 2014. Vol. 74. № 4. P. 445–456.
6. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Актуальні питання щодо запровадження електронного урядування у сфері екології та природних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 74–78.
7. Гапсєв Л. Електронне урядування: проблеми, пріоритети, завдання. *Держслужбовець*. 2018. № 3. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/march/issue-3/article-34920.html>.
8. Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія : Державне управління*. 2018. № 1. С. 5–10.
9. Степанов В.Ю. Сучасні інформаційні технології в державному управлінні. *Економіка та держава*. 2010. № 9. С. 101–103.
10. Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler J. New Public Management is Dead – Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2006. Vol. 16. № 3. P. 467–494.
11. Качний О. Законодавчі аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій – стратегічного напрямку оптимізації державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=853>.
12. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.
13. Public institutions for sustainable development goals. Division for Public Institutions and Digital Government. *United Nations*. URL: <https://publicadministration.un.org/en/Themes/Public-Institutions-for-SDGs>.
14. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р., Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 14.03.2020).
15. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р., Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 14.03.2020).
16. Цифрова агенда України – 2020. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 14.03.2020).
17. Про адміністративні послуги : Закон України № 5203-VI від 06 вересня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> (дата звернення: 14.03.2020).

18. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-%D0%BF> (дата звернення: 14.03.2020).

19. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2019 р. № 829, Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2019-%D0%BF> (дата звернення: 14.03.2020).

20. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р, Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#n14> (дата звернення: 14.03.2020).

21. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF> (дата звернення: 14.03.2020).

22. Regulation (EU) № 910/2014 of the European parliament and of the council. On electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC of 23 July 2014. *Official Journal of the European Union*. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2014.257.01.0073.01.ENG> (дата звернення: 14.03.2020).

23. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування. *Юридична Газета*. 2019. № 45–46 (699–700). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/informaciune-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-v-cifri-napryamki-reformuvannya.html> (дата звернення: 14.03.2020).

24. Про електронні довірчі послуги : Закон України № 440-IX від 14 січня 2020 р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 14.03.2020).

ПРЯМЦИН В. Ю.,

викладач кафедри публічного права
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

КЛІПАНОВСЬКИЙ А. П.,

студент I курсу факультету соціології права
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

УДК 34.01

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.19>

ЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРИ, ЇЇ ДУХОВНОГО АСПЕКТУ ТА КУЛЬТУРНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У статті досліджено феномен культури, її духовного та матеріального аспектів, культурної функції держави як фундаментального чинника для розвитку держави в наш час. У праці викладені постановка проблем і шляхи їх вирішення, із застосуванням у своїй основі таких абстрактних предметів об'єму поняття духовного аспекту культури, як: «відповідальність», «взаємодопомога» та «взаєморозуміння», «чесність», «обов'язковність», «тактовність» тощо. Зокрема, у дослідженні

